

8. Венгеров А.Б. Теория государства и права : [учебник для юридических вузов]. – 3-е изд. – М. : Юриспруденция, 2000. – 528 с.
9. Зайчук О.В. Теорія держави і права. Академічний курс : [підручник] / О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ebk.net.ua/Book/law/zauchuk_tdp/part3/2303.htm.
10. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України : Закон України від 24 березня 1999 р. № 550-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/550-14>.

УДК 342.95:366.5

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

LEGAL ASPECTS OF THE NATIONAL COMMISSION STATUS, WHICH PROVIDE STATE REGULATION FOR THE FINANCIAL SERVICES MARKETS CONCERNING CONSUMER'S RIGHTS ON FINANCIAL SERVICES PROTECTION

Радченко О.Ю.,

*аспірант кафедри загальноправових дисциплін
Київського національного торговельно-економічного університету,
секретар судового засідання господарського суду Житомирської області*

Статтю присвячено дослідженню правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. Проведено аналіз завдань та повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг та узагальнено практику звернень споживачів фінансових послуг. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавчого регулювання діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг.

Ключові слова: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, споживач фінансових послуг, стратегія, адміністративний захист, комплексна програма.

Статья посвящена исследованию правового статуса Национальной комиссии, осуществляющей государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг по обеспечению защиты прав потребителей финансовых услуг. Проведен анализ задач и полномочий Национальной комиссии, осуществляющей государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг по обеспечению защиты прав потребителей финансовых услуг и обобщенно практику обращений потребителей финансовых услуг. Предложены пути совершенствования законодательного регулирования деятельности Национальной комиссии, осуществляющей государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг по обеспечению защиты прав потребителей финансовых услуг.

Ключевые слова: Национальная комиссия, осуществляющая государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг, потребитель финансовых услуг, стратегия, административная защита, комплексная программа.

The article deals with the legal status of the National Commission, which provides the State Regulation of Financial Services Markets to ensure the consumers' rights on financial services protection. The basic tasks and powers of the National Commission, which provides the State Regulation of Financial Services Markets to ensure the consumers' rights on financial services protection were considered, the features of the legal regulation regarding this public authority were analyzed, as well as the practice of its financial services consumer claims consideration were generalized in the article. In this regard, the ways to improve the legal regulation of the National Commission, which provides the State Regulation of Financial Services Markets to ensure the consumers' rights on financial services protection were introduced.

Key words: The National Commission, which provides the State Regulation of Financial Services Markets, consumer financial services, strategy, administrative security, comprehensive program.

Постановка проблеми. Споживча політика України у сфері фінансових послуг та ефективне функціонування ринку фінансових послуг залежить від організації публічного адміністрування та можливості забезпечення належного захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг. Адміністративний захист прав споживачів фінансових послуг забезпечується через систему державних

органів, зокрема шляхом безпосереднього звернення споживачів із заявами про захист своїх прав та законних інтересів.

Недосконалість вимог законодавства у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, інституційна неспроможність реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг через незавершеність процесу оптимізації системи

центральної влади, відсутність ефективної системи органів державної влади, які б були відповідальні за захист прав споживачів фінансових послуг, недостатність фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення таких органів потребують системного підходу до їх вирішення.

У цьому зв'язку доцільним є проведення аналізу правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг та внесення необхідних пропозицій стосовно законодавчого закріплення відповідних норм до чинного законодавства.

Стан дослідження. Законодавче викладення завдань, функцій та повноважень відповідних органів, які регулюють ринки фінансових послуг, міститься безпосередньо в нормативно-правових актах.

Однак прогалини законодавчого регулювання адміністративно-правового статусу органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг були предметом дослідження багатьох науковців-правників, зокрема В.Д. Базилевича, В.І. Білоус, Л.К. Воронової, Б.І. Гаврилишина, М.М. Єрмоленко, Н.В. Павлюк, В.О. Паламарчука, Л.І. Савченко та багато інших.

Окремі питання адміністративного захисту прав споживачів фінансових послуг у своїх роботах досліджували Ю.В. Вітка, Т.М. Карнаух, В.К. Страхова, Р.Ю. Ханік-Посполітак та багато інших учених.

Водночас у зв'язку з постійними законодавчими змінами питання наукового дослідження та вдосконалення адміністративно-правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг, у сучасній юридичній науці потребують ґрунтовних доповнень, відповідного аналізу та наукової аргументації.

Метою статті є дослідження правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг та внесення пропозицій шляхів вдосконалення законодавчого регулювання адміністративного захисту прав споживачів у досліджуваній сфері.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі інтеграції України до Європейського Союзу система законодавчого забезпечення функціонування ринків фінансових послуг в Україні створена без урахування потреби захисту прав споживачів фінансових послуг. Базове законодавство щодо захисту прав споживачів на належному рівні не враховує особливості надання фінансових послуг, а нормативно-правові акти державних органів, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, містять лише окремі елементи захисту прав споживачів, тому їх застосування є малоефективним.

Із початком фінансово-економічної кризи та у зв'язку з перебуванням України в стані військової агресії фінансові установи стали значно частіше порушувати права споживачів. Відмови у видачі

коштів, що є на депозитних рахунках, невиконання страхових відшкодувань у разі настання страхових випадків, а також необґрунтовані підвищення відсоткових ставок стали звичайною практикою. При цьому доведення своєї правової позиції зводиться до тривалих судових процесів та значних витрат на адвокатські послуги.

Із метою поліпшення взаємовідносин між фінансовими установами і споживачами фінансових послуг в Україні, на нашу думку, варто розглянути правовий статус профільного державного органу, на який безпосередньо покладено повноваження щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. Таким органом є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, діяльність якої регулюється Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та відповідним положенням, затвердженим Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011, а також іншими нормативно-правовими актами [1, 2].

Відповідно до статті 1 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженим Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070 Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України [2].

Згідно із Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженим Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070, основними завданнями Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, є:

- формування та забезпечення реалізації політики державного регулювання у сфері ринків небанківських фінансових послуг;
- розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування;
- запровадження міжнародно визнаних правил розвитку ринків фінансових послуг;
- забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування;
- здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері;
- захист прав споживачів фінансових послуг шляхом застосування у межах своїх повноважень заходів впливу з метою запобігання і припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг;
- узагальнення практики застосування законодавства України з питань фінансових послуг і ринків та розроблення пропозицій щодо їх удосконалення;

– розроблення і затвердження обов’язкових до виконання нормативно-правових актів з питань, що належать до її компетенції;

– сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг [1; 2].

Під час детального аналізу вищевикладених завдань, ми дійшли висновку, що деякі з них дублюються, а інші виокремлюються більш розширено. Зокрема, у вищевказаному положенні до основних завдань належать формування та забезпечення реалізації політики державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг (крім ринку банківських послуг і ринків цінних паперів та похідних цінних паперів); забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування.

Не зупиняючись на детальній характеристиці повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, варто зазначити, що, з одного боку, воно є досить різноаспектним у частині регулювання ринку фінансових послуг, однак, з іншого боку – повноваження в частині захисту прав споживачів фінансових послуг є не конкретизованими та опосередкованими.

До ринків небанківських фінансових послуг України, державне регулювання яких здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, належать фінансові послуги страхових компаній, кредитних спілок та інших небанківських кредитних установ, недержавних пенсійних фондів та їх адміністраторів, юридичних осіб публічного права, що надають фінансові послуги, ломбардів, фінансових компаній (які надають такі послуги, як фінансовий лізинг, факторинг, надання порук та гарантій) та юридичних осіб, які не мають статусу фінансової установи, але мають право надавати певні види фінансових послуг.

Відповідно до статті 20 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», державне регулювання діяльності з надання фінансових послуг здійснюється шляхом:

1) ведення державних реєстрів фінансових установ і реєстрів осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг;

2) нормативно-правового регулювання діяльності фінансових установ;

3) нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг (крім споживачів фінансових послуг);

4) застосування уповноваженими державними органами заходів впливу;

5) проведення інших заходів із державного регулювання ринків фінансових послуг [1].

Треба зауважити, що Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, виконуючи завдання, покладені на неї безпосередньо, впливає на забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. Такої думки ми дійшли, аналізуючи результати її роботи у 2015 році.

Так, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг проводилася робота із вдосконалення державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ, підвищенні надійності та платоспроможності таких установ, захисті інтересів споживачів фінансових послуг, розвитку ринків цих послуг [3].

Діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг була спрямована переважно на досягнення цілей, задекларованих у Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, схваленою постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. № 26-VIII, Плані заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 р. № 213-р, а також Угоді про асоціацію між Україною та ЄС [4; 5; 6; 7], де визначено чіткі орієнтири та конкретні завдання для реформування фінансової сфери, у тому числі в контексті забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг та розв’язання системних проблем на ринках фінансових послуг.

Впродовж 2015 року Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг спрямовувала свою діяльність на підвищення ефективності державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг з метою забезпечення сприятливих умов їх розвитку та відновлення довіри споживачів небанківських фінансових послуг з урахуванням завдань, поставлених стратегічними документами розвитку держави, та відповідно до основних завдань Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, визначених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Необхідні кроки на шляху до розвинених ринків фінансових послуг насамперед відбилися в розробленій Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки, затвердженій розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 19 березня 2015 р. № 499. Так, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, здійснює свою діяльність за такими основними напрямками:

– дерегуляція на ринках небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища;

– удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду;

– захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринків небанківських фінансових послуг;

– ефективний регуляторний вплив на розвиток ринків небанківських фінансових послуг [8].

Із метою надання реформам фінансового сектора системного характеру Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із регуляторами ринків фінансових послуг протягом 2015 року забезпечували реалізацію низки взаємопов'язаних заходів відповідно до Комплексної програми розвитку фінансового сектора України до 2020 року, затвердженої розпорядженням Нацкомфінпослуг від 11 червня 2015 р. № 1367, Постановою Правління Національного банку України від 18 червня 2015 р. № 391, рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30 червня 2015 р. № 931 [9].

Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, було забезпечено відкритість процесу реформування на ринках небанківських фінансових послуг та залучено громадянське суспільство до впровадження реформ шляхом створення відповідних робочих груп, якими упродовж року здійснювалися заходи, що передбачають: законодавчі пропозиції, спрямовані на розбудову ринків небанківських фінансових послуг та посилення інституційної спроможності регуляторів фінансової сфери.

Зокрема, підготовлено проект нової редакції Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (реєстраційний № 3670 від 17 грудня 2015 р.), проекти законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (реєстраційний № 2413а від 20 липня 2015 р.) та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (реєстраційний № 2414а від 20 липня 2015 р.), законопроекти щодо вдосконалення регулювання діяльності кредитних спілок, оподаткування та регулювання операцій лізингу, передачі функцій нагляду за бюро кредитних історій Національному банку України, забезпечення гарантій повернення пенсійних активів, розміщених у комерційних банках; нормотворчі заходи щодо наближення українського законодавства до законодавства ЄС, передбаченого Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Також здійснювалися заходи щодо імплементації положень Директиви 2009/138/ЄС від 25 листопада 2009 р. про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестрахування (Платоспроможність II), Директиви 2002/92/ЄС від 9 грудня 2002 р. про посередництво у страхуванні, Директиви 2009/103/ЄС від 16 вересня 2009 р. щодо страхування від цивільної відповідальності щодо використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності, Директиви 2003/41/ЄС від 3 червня 2003 р. про діяльність установ трудового пенсійного забезпечення та нагляду за ними.

Крім того, приймалися регуляторні акти та інші заходи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, які забезпечують підвищення соціальних стандартів за обов'язковими видами страхування; розвиток нових видів страхування; удосконалюють відносини у сфері обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; врегульовують питання організації страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою; удосконалюють положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок; підвищують стандарти захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку; посилюють пруденційний нагляд за небанківськими фінансовими установами, зокрема, шляхом запровадження нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами; удосконалення порядку погодження набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі; розкриття фінансовими установами інформації в інформаційній базі і на веб-сайтах; встановлення обов'язкових критеріїв та нормативів достатності, диверсифікованості та якості активів страховика тощо.

Із цією метою Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, було підготовлено відповідні законопроекти на виконання пп. 1.6.3 Плану роботи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг на 2016 рік, було здійснено інформування учасників ринку небанківських кредитних установ з питань діяльності небанківських кредитних установ з метою захисту прав споживачів небанківських кредитних установ, узагальнення практики застосування законодавства з питань діяльності небанківських кредитних установ та вирішення проблемних питань, які виникають в учасників ринку небанківських кредитних установ.

Також на виконання пп. 4.3.1 Плану роботи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг на 2016 рік, було розроблено Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» з метою забезпечення доступу споживачів фінансових послуг до інформації щодо діяльності кожної конкретної фінансової установи [10].

Крім того, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, займалася роботою із розробки проектів «Про затвердження Вимог до методики розрахунку викупної суми за договором страхування життя», а також «Про встановлення додаткових вимог до договорів страхування життя» з метою вдосконалення та посилення захисту прав споживачів страхових послуг.

Водночас розроблено масив нормативно-правових актів, прийнятих Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та зареєстрованих в Міністерстві юстиції України, серед яких є й ті, що прямо вплива-

ють на забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що існує необхідність розроблення Комплексної програми реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг на період 2017–2022 рр., зумовлена потребою врахування досвіду світової фінансової кризи та її прояву в національній економіці з метою запровадження дієвих механізмів захисту від наслідків такої кризи, а також забезпечення надійного захисту прав споживачів фінансових послуг.

Розробка та прийняття такої програми, на нашу думку, буде належним реформуванням системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2017–2022 рр. та стане важливим документом, який включатиме програму розвитку, що детально визначатиме, які законодавчі акти мають бути прийняті, змінені або доповнені в установленому законом порядку та в які строки, що консолідуватимуться з нормами Європейського Союзу.

Не менш важливим питанням діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, є розгляд звернень громадян. Лише протягом 2015 року до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, надійшло 5539 звернень громадян та 436 звернень заявників, які надійшли через Державну установу «Урядовий Контактний Центр».

Основні питання, що порушуються громадянами у зверненнях: додержання законодавства у сфері надання страхових послуг – 76,3% (4226 звернень) загальної кількості звернень; 7,9% (439 звернень) із загальної кількості становлять звернення з питань надання кредитних послуг; у зверненнях з питань врегулювання відносин із фінансовими компаніями та іншими фінансовими установами (453 звернення, або 8,2%) більшість споживачів скаржилася на порушення або невиконання договірних зобов'язань фінансовими установами; звернення щодо повернення коштів, вкладених у недержавні пенсійні фонди, становлять 2,5% (137 звернень) [3].

Для посилення захисту прав споживачів фінансових послуг з метою запобігання і припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, вживала заходи щодо оптимізації процесів розгляду звернень, а саме:

1. Скорочено строки розгляду документів (насамперед, звернень), розгляду справ про правопорушення та правозастосування: загальний період від надходження звернення до усунення страховою компанією порушень скорочено в 2 рази; період від складання акта про правопорушення до розгляду справи та ухвалення рішення на Комісії скорочено в 4 рази; строк для усунення порушень зменшено на 10–30 днів.

2. Запроваджено єдиний уніфікований підхід до фіксації виявлених порушень: розроблено типові форми акта про правопорушення та заходів впливу;

акт про правопорушення складають та підписують не менше двох посадових осіб, одна з яких обов'язково є начальником відділу; запроваджено чіткий алгоритм контролю за виконанням заходів впливу; зменшено кількість рішень про закриття справи про правопорушення у зв'язку з недоведенням у чотири рази; доопрацьовано зміст вимоги щодо надання страховою компанією документів та інформації.

3. Прискорено процедури розгляду справ про правопорушення та оформлення відповідних рішень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

4. Запроваджено оприлюднення на сайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, рішень Комісії, за результатами розгляду справ про правопорушення, інформаційних повідомлень для учасників ринку, повідомлень про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, зі зверненнями громадян та юридичних осіб, які надходять до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, на дії страхових компаній.

5. Надіслано страховим компаніям (першим за кількістю звернень) комплексні вимоги щодо надання інформації про кредиторську заборгованість за договорами страхування перед особами, що мають право на отримання страхового відшкодування, складено відповідні акти про правопорушення та застосовано заходи впливу. Заявлена (підтверджена) страховими компаніями кредиторська заборгованість за договорами страхування перед особами, що мають право на отримання страхового відшкодування, становила 23,37 млн грн, а сплачена (погашена) – 20,26 млн грн [3].

Однак, варто вказати, що Верховна Рада України 7 липня 2016 року прийняла в першому читанні законопроект № 2413-а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій державного регулювання ринків фінансових послуг», що передбачає ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, і передачу її функцій Національному банку України та Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку [11].

Цим проектом передбачено, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку буде здійснювати регулювання всіх видів діяльності, пов'язаної з цінними паперами і фондовим ринком, а також регулювання системи накопичувального пенсійного забезпечення та діяльності недержавних пенсійних фондів, включаючи їх адміністрування.

До повноважень Національного банку України пропонується віднести державне регулювання страхової діяльності, системи кредитної кооперації та всіх видів небанківських фінансових послуг, не пов'язаних з ринками цінних паперів і похідних (деривативів), фондовим ринком та системою накопичувального та недержавного пенсійного забезпечення.

При цьому, варто вказати, що при переданні функцій Національної комісії, що здійснює державне

регулювання у сфері ринків фінансових послуг, до Національного банку України потрібно буде розширити чинне законодавство з питань контролю.

З одного боку, такі законодавчі ініціативи можуть зменшити кількість органів регуляторів контролю на ринку фінансових послуг, а з іншого боку – можливо отримати законодавче делегування повноважень Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національному банку України, внаслідок якого споживачі фінансових послуг можуть втратити можливість захищати свої права та інтереси шляхом звернення до державних органів.

Національний банк України в такому випадку сконцентрує в собі всі функції впливу на ринок фінансових послуг відразу: і методологічну, і контрольну, і емісійну. Тобто мова йде про створення в особі Національного банку України фактично державного органу, який консолідує всю владу і більшою мірою буде підконтрольний Президенту України.

Крім того, варто зазначити, що фахівці Національного банку України не мають практичного досвіду регулювання ринку небанківських фінансових послуг, що може привести для надмірного державного втручання в цю сферу, а також до неефективної діяльності цього органу для споживачів фінансових послуг.

Висновки. Аналізуючи питання, що виникають під час дослідження правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, щодо захисту прав споживачів фінансових послуг, ми дійшли висновку, що означені проблемні питання пов'язані з прогалинами нормативно-правового регулювання, що застосовуються з метою протидії правопорушенням в галузі захисту прав споживачів фінансових послуг та пов'язані з неефективністю застосування адміністративних заходів впливу, тривалий розгляд деяких правопорушень у галузі захисту прав споживачів фінансових послуг та недосконалістю організації діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Звертаємо увагу також на те, що з метою європейської інтеграції та гармонізації законодавства України варто прийняти нормативно-правові акти, які будуть спрямовані на створення ефективної системи адміністративно-правового забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг відповідно до міжнародних вимог та рекомендацій. Водночас у цих законодавчих актах потрібно передбачити простий та доступний механізм звернення споживачів фінансових послуг до органів державної влади щодо захисту своїх прав та законних інтересів, які порушені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
2. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.
3. Про затвердження Звіту про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2015 рік : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 24 травня 2016 р. № 1128 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/rzvit-nackomfinposlug.html>.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
5. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. № 26-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/26-19>.
6. Про затвердження Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 р. № 213-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-%D1%80>.
7. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246581344.
8. Про затвердження Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 19 березня 2015 р. № 499 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN009514.html.
9. Комплексна програма розвитку фінансового сектора України до 2020 року : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 11 червня 2015 р. № 1367, постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 р. № 391, рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30 червня 2015 р. № 931 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.
10. План роботи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, на 2016 рік : Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 26 листопада 2015 р. № 2888 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/plan-roboti-nackomfinpos.html>.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій державного регулювання ринків фінансових послуг : Проект Закону України від 20 липня 2015 р. №2413-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56124.